

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 171/2021-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Karinou Juhásovou, Húskova 19, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/356/2016 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 23P/356/2016 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Košice II **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nález.

2. Okresný súd Košice II **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nález.

3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 171/2021 z 23. februára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručенú ústavnému súdu 4. februára 2021 v rozsahu vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jeho práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým

postupom okresného súdu. Sťažovateľ navrhuje uložiť príkaz konať bez zbytočných prietáhov, priznať primerané finančné zadosťučinenie 5 500 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa návrhom na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností z 21. novembra 2016 na okresnom súde domáha zverenia maloletej dcéry [REDACTED] do osobnej striedavej starostlivosti. Posledná úprava rodičovských práv a povinností k maloletej dcére bola upravená rozsudkom okresného súdu č. k. 45P/176/2014 z 19. marca 2015.

3. Podľa sťažovateľa je okresný súd nečinný viac ako 4 roky a dopúšťa sa enormných prietáhov, a to aj napriek nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020, v ktorom prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Podľa sťažovateľa súdne konanie je poznačené neprofesionálnym postupom. Zbytočné prietahy v konaní spôsobujú porušenie jeho základných práv na rodičovskú výchovu a starostlivosť o dieťa a odkázal na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 27. júna 2000 vo veci Nuutinen proti Fínsku (sťažnosť č. 32842/96). Sťažovateľ využil sťažnosť na prietahy smerovanú predsedovi okresného súdu, ktorý odpovedal listom č. k. Spr. 316/2020 z 11. januára 2021 tak, že konanie bude sledovať.

4. Okresný súd vo vyjadrení uviedol, že dĺžka konania po náleze bola ovplyvnená najmä vykonávaním znaleckého dokazovania a nepriaznivou epidemiologickou situáciou. Namietol neprimeranú výšku navrhovaného finančného zadosťučinenia.

5. Sťažovateľ v ďalšom podaní z 25. marca 2021 uviedol, že enormne prietahy v konaní vznikajú z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, zdĺhavého vypracovávania znaleckého posudku, rozhodovania o zaujatosti znalkyne, zrušenia termínov pojednávania a odročenia pojednávania na neurčito. Okresný súd podľa sťažovateľa nerešpektuje právoplatný nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020.

II.

6. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu dochádza v namietanom konaní k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020. Ústavný súd šetrením zistil, že v predmetnom náleze bolo vyslovené porušenie označených práv, pričom ústavný súd prikázal všeobecnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a priznal aj náhradu trov konania 346,26 eur.

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

8. Vec sťažovateľa nebola z právneho hľadiska zložitá, no z hľadiska významu pre sťažovateľa nepochybne dôležitá, a preto implicitne naliehavá. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania. Vykonané úkony súdu neindikujú

ani tak nekonanie ako skôr nesústredenosť súdu, a to najmä pri zrušení dvoch termínov pojednávania 21. januára 2021 a 1. marca 2021. Prvý termín pojednávania bol zrušený z dôvodu obmedzenia slobody pohybu a pobytu a druhý termín pojednávania z dôvodu materskej dovolenky zástupkyne matky a karantény substitučne splnomocneného advokáta, ktorá nebola potrebné zdokladovaná. Istú nekoncentrovanosť možno indikovať zo strany okresného súdu aj pri doručovaní znaleckého posudku účastníkom konania a nevyužití doručovania už aj na účely predvolania. Okresnému súdu bol doručený znalecký posudok znalca 23. júla 2020 a účastníkom konania bol doručený na vyjadrenie až 8. októbra 2020. Z chronológie úkonov taktiež vyplýva, že termín pojednávania z 1. marca 2021 bol odročený na neurčito, pričom ústavný súd už v skoršom náleze konštatoval, že „*pojednávanie možno odročiť len z dôležitých dôvodov a na konkrétny termín*“ (I. ÚS 485/2019).

9. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že bezpochyby vážna pandémia COVID-19 nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov, čo platí najmä vo veciach, ktoré odklad neznesú. Osobitne je potrebné poukázať na § 1 ods. 1 písm. g) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávania, hlavných pojednávania a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu vykonávajú pojednávania, hlavné pojednávania a verejné zasadnutia vo veciach starostlivosti o maloletých vrátane výkonu rozhodnutia. Epidemiologická situácia teda nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 421/2020).

10. V súvislosti s vykonaním znaleckého dokazovania ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou uvádza, že prietahy vo vykonaní znaleckého dokazovania sú častokrát prietahmi zavinenými samotným konajúcim súdom. Platí, že tolerovanie pasivity znalca je potrebné hodnotiť ako postup súdu, ktorý nesmeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa jeho veci, a teda ako taký, ktorý spôsobil zbytočné prietahy vo veci (II. ÚS 10/01, I. ÚS 235/05, I. ÚS 348/06, II. ÚS 407/09).

11. V prípadoch zverenia dieťaťa do starostlivosti sa musí postupovať rýchlo (rozsudok ESLP z 23. septembra 1994 vo veci Hokkanen proti Fínsku, sťažnosť č. 19823/92 alebo rozsudok ESLP z 27. februára 2003 vo veci Niederböster proti Nemecku, sťažnosť č. 39547/98). To platí nielen v prípadoch, keď je dotknutý rodič vylúčený zo stretávania sa s dieťaťom, ale aj v prípadoch, ak sa v súdnom konaní posudzuje možnosť jeho intenzívnejšieho styku či intenzívnejšej starostlivosti o dieťa.

12. Systémové zlyhania pri správe súdnictva a nepriaznivé podmienky výkonu súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezavádzajú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter. Ako už ústavný súd uviedol, účelom ústavnej sťažnosti je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ocitol.

13. Okolnosti predmetnej veci s prihliadnutím na závery, ktoré vo vzťahu k totožnému konaniu už vyslovil ústavný súd v náleze č. k. I. ÚS 485/2019 zo 4. februára 2020, ako aj na skutočnosť, že konanie po náleze ústavného súdu dosiaľ trvá viac ako 1 rok, je možné dĺžku konania vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa aj v preskúvanom období označiť za neprimeranú, a teda nezlučiteľnú s uplatnenými právami podľa ústavy a dohovoru. Predmetom ústavného prieskumu síce bolo obdobie po už uvedenom náleze, no ako jednu z viacerých okolností nemožno nezohľadniť celkovú dĺžku konania od roku 2016. Viac ako štvorročné obdobie právoplatného nevybavenia veci s povahou starostlivosti súdu o maloleté dieťa je ústavne neutržateľné.

III.

14. Ústavný súd z uvedených dôvodov deklaroval porušenie uplatnených práv (čl. 127 ods. 2 ústavy). Keďže príkaz konať vo veci bez zbytočných prieťahov už okresnému súdu adresovaný bol (I. ÚS 485/2019) a ten stále platí, ústavný súd opätovný príkaz nevydal.

15. Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 500 eur. Vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania ako celku (od roku 2016) a porušenia príkazu konať bez zbytočných prieťahov, ústavný súd tentokrát už považoval za spravodlivé navŕšenie satisfakcie vyplývajúcej čiastočne už aj zo samotného deklarovania porušenia dotknutých práv aj jeho relatárnym (finančným) vyjadrením. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal na namietané skutočnosti, priebeh konania, mieru zavinenia okresného súdu, ako aj na to, že okresný súd stále právoplatne nerozhodol. Zároveň vzal ústavný súd do úvahy správanie sťažovateľa, povahu veci a význam konania pre sťažovateľa. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 2 000 eur. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel.

16. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a replika) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet advokátky sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2021

Robert Šorl
predseda senátu